

Pécsi Ítéltábla

Az ügy száma: Gf.V.40.019/2021/7/I

A felperes:

Felperes1 (Cím2)

A felperes képviselője

ügyvédi iroda (ügyintéző: dr. Farkas Zsolt Tamás ügyvéd, Cím4)

Az alperes:

Alperes1 (Cím1)

Az alperes képviselője:

név jogtanácsos (Cím1)

A fellebbezési kérelmet előterjesztő fél:

az alperes (121. sorszám alatt)

A per tárgya:

vállalkozói díj és pótmunkadíj

Az elsőfokú bíróság:

Pécsi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma:

14.G.20.226/2017/120.

Í t é l e t

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét fellebbezett részében részben megváltoztatja, az alperes által a felperesnek fizetendő marasztalás összegét 13.343.143 (tizenhárommillió-háromszáznegyvenháromezer-száznegyvenhárom) forintra és annak az elsőfokú ítélet szerinti késedelmi kamataira leszállítja.

Mellőzi az alperesnek a felperes javára elsőfokú perköltségben marasztalását, kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 4.890.350 (négymillió-nyolcszázkilencvenezer-háromszázötven) forint elsőfokú perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak – az állami adóhatóság felhívására – 2.375.000 (kétfélmillió-háromszázhetvenötezer) forint, míg az alperest, hogy fizessen meg az államnak – az állami adóhatóság felhívására – 125.000 (százhuszonötezer) forint le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 2.195.080 (kétfélmillió-százkilencvenötezer-nyolcvan forint másodfokú eljárásban felmerült perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

- [1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint alperes, mint megrendelő és a felperes, mint vállalkozó közbeszerzési eljárás lefolytatását követően 2012. október 11-én vállalkozási szerződést kötött. A vállalkozás tárgya a név1 épületének három részprojekt keretében történő átalakítása és bővítése volt az alábbiak szerint:
- [2] az I. részprojektben: a név2 átalakítása képződi diagnosztikai részleg kialakításával, a már meglévő építmény („A”, „B” és „C” szárny) átalakítása, bővítése az alagsortól a tetőfelépítményig (név3),
a II. részprojektben: sürgősségi betegellátó részleg kialakítása a „B” és „C” szárny átalakításával, bővítésével, valamint tetőtéri helikopter leszálló (név6) építésével („Sürgősségi-projekt”),
a III. részprojektben: oktatási központ kialakítása („B” szárny keleti eleme, alagsora egy része, mélyföldszintje és magasföldszintje) (Oktatási Központ).
- [3] A kivitelezés a szerződés 1.4. pontja szerint magában foglalta
- a kivitelezés megvalósításához szükséges valamennyi építési és szerelési munka elvégzését,
 - minden igazgatási és technikai vagy egyéb feladat ellátását, ami ahhoz szükséges, hogy a kivitelezést a műszaki dokumentációban meghatározott állapotban a vállalkozó a megrendelőnek átadja,
 - a vállalkozó közreműködését az üzemeltetési, használatbavételi engedély megszerzésében, így különösen az egyes hatóságok által esetlegesen előírt változtatások, kiegészítések, pótlások elvégzését,
 - a munkaterület megtisztítását, bontott anyagok, sőt veszélyes hulladékok elszállítását és annak igazolását.
- [4] A szerződés 1.4. pontja rögzítette, hogy a kivitelezés alatt a megrendelő a munkák teljességét értette azzal a céllal, hogy a vállalkozó mindenfajta munkát a szerződés keretében köteles elvégezni, figyelemmel arra, hogy a műszaki dokumentációt mint megfelelő szakmai felkészültségű szakvállalat áttanulmányozta, azokat megvalósíthatónak tartja, a részéről feltárt hibákat, hiányosságokat a megrendelőnek jelezte és minden esetlegesen szükséges igényelt dokumentumot, adatot megkapott, ellenőrzött és észrevételezett, az esetlegesen abban nem szereplő tételekkel a vállalkozását már kiegészítette. A műszaki dokumentációt, illetve a szerződés műszaki tartalmát illetően annak kiegészítése, javítása vagy bármilyen egyéb címen a vállalkozó többletdíjazásra nem tarthat igényt.
- [5] A szerződés 1.4. pontja rendelkezett arról is, hogy pótmunka elszámolására kizárólag az alperesnek a közbeszerzési törvényben rögzített rendelkezései alapján eszközölt, igazolt és írásos megrendelése alapján a pótmunka megrendelésére irányuló közbeszerzési eljárás alapján keletkezett egységárák alapulvételével kerülhet sor. Minden olyan munkálat, műszaki tartalom vagy beszállítás, amelyet a felperes nem az alperes kifejezett pótmunka megrendelése alapján végzett el, illetve szolgáltatott, vagy e tekintetben kétség merül fel, a szerződés szerinti teljesítés körében a szerződésszerű és biztonságos használatra alkalmas

menyiségi és minőségi teljesítés érdekében szükséges vállalkozói teljesítésnek minősül a szerződéses vállalkozói díj ellenében.

- [6] A vállalkozói díjat 7.549.000.000,-forint+áfa átalányösszegben határozták meg, sem az ajánlati költségvetésben, sem a vállalkozási szerződésben tartalékkeretet nem képeztek.
- [7] A felek a szerződésben az alábbi teljesítési határidőket rögzítették, amelyeket a felperes kötbérfizetés terhe mellett volt köteles betartani:
- [8] I. részprojekt:
- 1.) név4 bővítmény építésének befejezése: 2013. augusztus 10.
 - 2.) „A” és „C” épületrész átalakításának befejezése: 2014. január 7.
 - 3.) „B” épületrész átalakításának és a név5 teljes befejezése: 2014. június 29 (véghatáridő).
- [9] II. részprojekt: az építmény teljes körű építési befejezése és műszaki átadása: 2014. január 7.
- [10] III. részprojekt: az építmény teljes körű építési befejezése és műszaki átadása: 2014. január 7.
- [11] A felek a munkavégzéssel kapcsolatos minden lényeges adatot, körülményt és utasítást a munkahelyen vezetett építési naplóban voltak kötelesek egymással közölni, ezen túlmenően kooperációs jegyzőkönyvekben rögzítették a kivitelezés lényeges eseményeit, körülményeit.
- [12] Az alperes a munkaterületet 2012. október 20-án átadta, a felperes a munkát megkezdte.
- [13] A munkavégzés során számos pótmunka igény merült fel a vállalkozó részéről, ezek egy részét közbeszerzési eljárással csak részben lehetett rendezni, az igények felmerülésének okai döntően az alperes utólagos igényei, illetőleg tervezői hibák, hiányosságok voltak.
- [14] A felek a pótmunka igények körében három szerződést kötöttek egymással, ezen túlmenően az eredeti alapszerződésüket a kivitelezési határidők vonatkozásában is módosították.
- [15] I./ A felek a 2012. október 11-én kelt vállalkozási szerződésüket a 2013. augusztus 9-én kelt (I. számú határidő-módosító) megállapodással módosították és az I. részprojekt 1. pontjában megjelölt kivitelezés teljesítési határidejét 2013. szeptember 27-re változtatták. A módosítás okaként az alapszerződés megkötésének időpontjában előre nem látható és ezáltal előre nem tervezett, az alapszerződés szerinti munkákkal szorosan összefüggő pótmunkákat jelölték meg.
- [16] II./ A 2013. szeptember 24-én megkötött pótmunka szerződésben (I. számú pótmunka csomag) az alábbi pótmunkák elvégzésében állapodtak meg:
a.) B és C szárny alagsorában padlócsatorna bontása	5.220.000,-Ft+áfa
b+c.) C szárny padozati rétegrend változtatása	12.550.000,-Ft+áfa
d.) B szárny keleti lépcsőház vakolatjavítás és festés	370.000,-Ft+áfa
e.) kábelkiváltások	17.790.000,-Ft+áfa
f.) CS-2-0-0 jelű csapadékcatorna akna kivitelezése	3.820.000,-Ft+áfa
g.) A, B, C szárny vakolása	7.710.000,-Ft+áfa
h.) A, B, C szárny betonjavítás	3.190.000,-Ft+áfa
Összesen:	50.650.000,-Ft+áfa
- [17] A pótmunkák teljesítési határideje az a.) - d.), g.) és h.) munkák vonatkozásában 2013. szeptember 27., az e.) - f.) munkák vonatkozásában 2014. június 29. volt.
- [18] A megállapodás rögzítette, hogy a vállalkozói díj átalánydíj, ami tartalmazza a felperesnek a szerződés teljesítéséhez szükséges valamennyi kiadását és költségét, anyag – és munkadíját, a felperes tisztában van az átalánydíjas szerződés jogi jellegével, a pótmunka, a többletmunka

fogalmával, tudomásul veszi, hogy az átalánydíjas jellegre tekintettel a többletmunkát külön térítés nélkül köteles elvégezni, azért külön díjat, költséget nem számíthat fel.

- [19] A kivitelezés I. részprojekt 1.ütemét 2013. szeptember 27-én műszaki átadás-átvételi eljárás keretében lezárták.
- [20] III./ A 2014. január 2-i (II. számú pótmunka csomag, illetőleg II. számú határidő módosító szerződés) megállapodással az I. részprojekt 2. pontjának és a II. részprojektnek a határidejét 2014. május 30. napjára, az I. részprojekt 3. pontjában szereplő munka teljesítési határidejét 2014. december 22. napjára módosították. Utóbbival a kivitelezési véghatáridő is 2014. december 22-re módosult
- A megállapodás három körülményváltozást említett, ami a szerződésmódosítást indokaként:
- 1.) A név6 utóbb felmerült áttervezése, melynek eredményeként kizárólag a vállalkozói díj módosult, 7.908.865,- forinttal emelkedett.
 - 2.) A hulladéklerakási járulék 2013. január 1-jei bevezetése és a járulék összegének 2004. január 1-től történő növekedése, mint olyan jelentős és előre nem látható többletköltség, ami a vállalkozói díj emelését indokolja.
 - 3.) Az alperes saját hatáskörében lebonyolított bútorbeszerzés elhúzóódása.
- [21] A felperes e szerződésmódosítással összefüggésben 2014. január 2-án az alperesnek címzett levelében előadta, hogy a szerződésmódosítást jogfenntartással fogadta el és többletköltségei vonatkozásában egyeztetést indítványozott, továbbá utalt arra, hogy pótmunka igénye sem rendezett az alperes részéről.
- [22] IV./ 2014. március 31-én külön pótmunka szerződést kötöttek a felek (III.számú pótmunka csomag) a név7 területén 17.320.000,-Ft+áfa, az SBO területén 9.410.000,- Ft+áfa összegben.
- [23] A felperes a 2014. szeptember 2-i levelében a kivitelezési határidő meghosszabbodásából eredően 369.576.540,- forint többletköltségre, és az általa elvégzett pótmunkák vonatkozásában 106.922.532,- forint vállalkozói díjra, valamint 47.367.729,- forint hulladékkezelési díj elszámolására vonatkozó igényét közölte az alperessel.
- [24] V./ 2014. november 28-án a kazánházi trafók cseréjével összefüggésben (IV. számú pótmunka csomag) 55.600.000,- Ft+áfa vállalkozói díjban állapodtak meg.
- [25] VI./ A 2014. december 15-i megállapodással (III. számú határidőt módosító szerződés) a felek az I. részprojekt 3. pontjában írt munka kivitelezési határidejét tolták ki 2015. április 14. napjára, amivel együtt a szerződés teljesítési véghatárideje is ez a nap lett. A módosítás okaként a szerződés rögzítette, hogy a felperes a B szárny kiürítését, a munkaterület átadását (2014. szeptember 17.) és az alperes cím6 kazánházában üzemelő 2 db olaj transzformátor leállítását és átvizsgálását követően megállapította, hogy a transzformátorok műszaki állapota veszélyezteti a klinika biztonságos áramellátását, ezért kezdeményezte a pótmunkák megrendelését. A pótmunka szerződés a felek között létrejött, annak teljesítési határideje 2015. április 14. napja lett.
- [26] A felek a felperes 2014. szeptember 2-án bejelentett díjigénye vonatkozásában 2014. december 18-án egyeztettek. Abban állapodtak meg, hogy a felperes bejelentett igényei műszaki megalapozottságának és értékének meghatározása érdekében az alperes hozzájárult, hogy a felperes szakvéleményt szerezzen be, mely szakvéleményben foglaltakat a felek további tárgyalás alapjául elfogadják és e szakvélemény alapján alapvetően tárgyalás útján kívánják rendezni a vitás helyzetet.
- [27] A létesítmény műszaki átadás-átvételi eljárása 2015. április 14-én kezdődött, az ekkor fennálló hibák kijavítása megtörtént, az átadás-átvétel 2015. május 11-én zárult.

- [28] A felperes a 2014.december 18-i egyeztetés eredményeként közjegyzői nemperes eljárásban igazságügyi szakértői bizonyítást kért. A közjegyző által kirendelt név⁸ helyszíni bejárást követően 2015. október 28-án készítette el szakvéleményét. A szakvélemény a felperesnek a meghosszabbított kivitelezési idővel kapcsolatban felmerült többletköltségigényével, illetőleg pótmunkadíj iránti igényével foglalkozott. A szakértő kifejtette, hogy a felperesnek nem róható fel a kivitelezési idő módosulása, ugyanis a név⁶ kialakításának tervezési kérdései, a vállalkozási szerződéstől függetlenül bonyolított bútorbeszerzések időzítése, továbbá a transzformátorok feltárása a megrendelő alperes felelősségi körébe eső feladatok voltak, míg a hulladéklerakási díjnak a szerződéskötést követően bekövetkezett hatósági díjemelése mindkét féltől függetlenül következett be. A szakvélemény szerint a kivitelezési idő meghosszabbodás a felperesnek többletköltséget okozott, ezért indokoltnak talált a felperes többletköltség iránti igényéből
- generálvállalkozói többletköltség címén 136.527.550,- forint+áfa,
 - alvállalkozói többletköltség címén 116.954.290,- forint+áfa összeget.
- [29] A felperes által elvégzett pótmunkák kapcsán rögzítette, hogy a pótmunka listán szereplő munkák elvégzése a lista szerinti mennyiségben, műszaki tartalommal, megfelelő minőségben megtörtént, a felperes által igényelt pótmunkadíjból a szakvélemény szerint 96.432.511,- forint+áfa értékben számolható el.
- [30] A szakvélemény beszerzését követően az alperes a 2016. február 17-én kiállított teljesítésigazolásban 70.135.437,- forint+áfa összegű pótmunkát elismert, azt teljesítette, az általa készített táblázatos kimutatás szerinti alábbi azonosítójú pótmunkákat nem, vagy csak részben ismerte el:
- C/11-ből 669.291,-forint+áfa, C/12-ből 359.000,-forint+áfa, F/40-ből 4.450.487,-forint+áfa, F/42-ből 2.428.000,-forint+áfa, G/51-ből 224.250,-forint+áfa értékű munkát nem ismert el, míg a C/28, C/29, C/36, E/24, E/25, E/27, E/32, E/34, G/45, G/50 és H/1.azonosítójú pótmunkákat nem ismerte el.
- [31] A felperes keresetében
- 1.) A kivitelezési idő kilenc hónappal történt meghosszabbodásából eredően a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 389. §-a és a 402. § (1) bekezdése alapján 253.481.840,- forint+áfa többletköltség és ennek 2015. április 1-től a kifizetés napjáig járó, az 1959. évi IV. törvény 301/A. § (2) bekezdése szerinti késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest. E kereseti kérelmével összefüggésben arra hivatkozott, hogy eredetileg húsz hónap kivitelezési időtartamra figyelemmel határozták meg a felek a kivitelezéssel kapcsolatos építőipari költségeket (azaz az üzemi és építéshelyi általános költségeket). A szerződés megkötésekor a felek nem számolhattak a kivitelezési határidő meghosszabbodásával, ami miatt a felperesnél finanszírozási, a felvonulási létesítményekkel, a személyi jellegű ráfordításokkal és az alvállalkozók felé megnövekedett alvállalkozói díjakkal kapcsolatos többletköltségek keletkeztek. E költségek összegét a közjegyzői nemperes eljárásban beszerzett szakvélemény alapján határozta meg azzal, hogy a követelt összegből 136.527.550,-forint+áfa a felperesnél közvetlenül felmerült, míg 116.954.290,-forint+áfa a felperes alvállalkozói által követelt díjnövekmény.
 - 2.) Kérte továbbá az alperes kötelezését az 1959. évi IV. törvény 403. § (4) bekezdése, valamint az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX.15.) Korm.rendelet 3. § (9) bekezdése alapján pótmunkadíj címén 26.086.492,- forint+áfa és ennek 2015. április 1-től a kifizetés napjáig járó, az 1959. évi IV. törvény 301/A. § (2) bekezdése szerinti késedelmi kamat megfizetésére. E kereseti kérelmével kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a vállalkozási szerződésben rögzített munkákat meghaladóan olyan munkákat is végzett, melyek felmerülése a vállalkozási szerződés megkötésének az időpontjában nem volt előre látható,

azok a vállalkozási szerződés alapját képező dokumentációban nem szerepeltek, abból ki sem olvashatóak, ám a megvalósított műszaki tartalommal szoros (szükségszerű) kapcsolatban álltak.

- [32] Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen az alvállalkozóknál felmerült 116.954.290,- forint+áfa többlet vállalkozói díj vonatkozásában a per megszüntetését kérte azzal, hogy álláspontja szerint az alvállalkozók perbevonása nélkül e kereseti kérelem nem elbírálható.
- [33] A 136.527.550,- forint+áfa többletköltség iránti igény jogalapját azért vitatta, mert a felek között átalánydíjas vállalkozási szerződés jött létre, így a 191/2009. (IX.15.) Korm.rendelet 3. § (9) bekezdése értelmében a kikötött díjon felül csak a pótmunka értéke számolható el, a kivitelezési idő elhúzódásából eredő megnövekedett költségek azonban nem.
- [34] Vitatta azt is, hogy a szerződésmódosítások oka az alperes késedelme volt. Állította, hogy a felperes a kivitelezés során az ütemterv szerinti %-os készültségtől elmaradt, melyet az alperes az építési naplóban is közölt.
- [35] A pótmunkadíj iránti keresetet egyfelől azzal vitatta, hogy a feltüntetett munka pótmunkaként nem számolható el, az a felek közötti szerződés alapján az eredeti átalányár körébe tartozik a szerződés 1.4. , 2.3. és 4.2.pontja alapján, másfelől vitatta a szakértő által a közjegyző előtti nemperes eljárásban kimutatott és alperes által elismert tételek mennyiségét.
- [36] Az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 267.796.183,-forint+áfa összeget és annak 2015. május 12. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt késedelmi kamatát, valamint 3.431.348,-forint perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [37] Az elsőfokú bíróság nem osztotta az alperesnek azt a hivatkozását, hogy a perben a felperes alvállalkozóinak pertársként kellene szerepelniük.
- [38] Megállapította, hogy a felperes, mint vállalkozó és az alperes, mint megrendelő között az 1959. évi IV. törvény 402. § (1) bekezdése szerinti építési szerződés jött létre, amely alapján a felperes építési, szerelési munka elvégzésére, az alperes pedig annak átvételére és díj fizetésére volt köteles. A felek a vállalkozói díjat átalányösszegben határozták meg.
- [39] A felperes többletköltség iránti keresetét az 1959. évi IV. törvény 389.§-ára, a 402.§ (1) bekezdésére, illetőleg a vállalkozói díjjal kapcsolatos egyes kérdésekről szóló XXXII. számú Polgári Elvi Döntés a.) pontja alapján bírálta el.
- [40] Rögzítette, hogy a szerződésmódosításkor a felek a vállalkozói díjat nem igazították az új teljesítési véghatáridőhöz, az átalánydíj meghatározása az eredeti véghatáridő figyelembevételével történt. Utalt arra, hogy a 2014. december 18-ai egyeztetésen többletköltségei tekintetében a felperes jogfenntartással élt, az alperes ekkor és a szakértői bejárás alkalmával sem vitatta a többletköltségek felmerülésének tényét, azok összegével, illetve időtartamával nem értett egyet.
- [41] Kifejtette, hogy az átalányösszegben meghatározott vállalkozói díj kockázati elemeket rejt magában, vizsgálta, hogy mi ennek a kockázatvállalásnak a határa. Megállapította, hogy az átalányár kalkulációja során a felperes nem láthatta előre a kivitelezési határidőt utóbb befolyásoló, a kivitelezési munkafolyamat során a megrendelő alperes oldalán felmerülő okokat, amelyek a teljesítési véghatáridőt kitolták, így az ezzel felmerülő költségek az eredeti szerződéses átalányár körébe nem vonhatóak.
- [42] E költségek indokoltságát és összegét illetően a pert megelőzően beszerzett szakvéleményt szóbeli kiegészítésével együtt aggálytalannak tartotta és annak figyelembevételével állapította meg azt, hogy a felperes generálvállalkozói többletköltség címén összesen 136.527.550,-

forint+áfa, alvállalkozói többletköltségből eredő költség címén 116.954.290,-forint+áfa, azaz összesen 253.481.840,- forint+áfa összegre tarthat igényt.

- [43] Az alperes által állított, a teljesítési határidő meghosszabbodásában közreható felperesi kivitelezési késedelemmel kapcsolatban rámutatott arra, hogy ezzel kapcsolatban a perben a szakértő aggálytalan véleményt a bíróság felhívása ellenére nem adott. Utalt arra is, hogy a felek a szerződésmódosítások során egyetlen alkalommal sem rögzítették, hogy a kivitelezési határidő módosításának indoka – akár részben - a kivitelező késedelve lenne, továbbá arra, hogy a felperes a szerződés 3.6. pontjában kivitelezési késedelve esetére kötbérfizetési kötelezettséget vállalt, azonban az alperes késedelmi kötbérigényt vele szemben sem a pert megelőzően, sem a perben beszámítási kifogás formájában nem érvényesített. Kifejtette, hogy a perben az alperes részéről önmagában a felperesi késedelemre történő hivatkozás, konkrét beszámítási igény nélkül a felperesi vállalkozói díjigénnyel szemben nem érvényesíthető.
- [44] A felperes 26.086.492,- forint+áfa összegű pótmunkadíj igénye kapcsán az 1959. évi IV. törvény 403.§ (4) bekezdése az EBH 2000. 201., a 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 2. § b) és f) pontja, valamint a Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 1/2006. (XI. 30.) számú kollégiumi ajánlása alapján elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a keresetben pótmunkaként megjelölt tételek alapja valóban pótmunka-e, vagy a szerződéses átalányár körében értékelendő többletmunka, esetleg műszaki szükségességből felmerült munka.
- [45] A C/11. azonosítójú munkát (információs projekttábla kihelyezése) a fentiek alapján pótmunkának minősítette, a díjigény összegét a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye és perbeli kiegészítő véleménye, valamint az alperes részteljesítése alapján 458.709,- Ft+áfa összegben határozta meg.
- [46] A C/28. azonosítójú munkát („B” szárny alatti keleti oldalon a volt tenispályák helyére tervezett parkoló területe alatti, eredeti terveken nem szereplő távfűtővezeték részére burkolatbontás, földmunkavégzés és műtárgyak készítése) műszaki szükségességből felmerült munkának minősítette, amelynek az alperest terhelő díját a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye és az alperes részteljesítése alapján 2.250.000,- Ft+áfa összegben határozta meg.
- [47] A C/36. azonosítójú munkát (gipszkartonpárkány A2 B3 épületben a belső építészeti pult csatlakozása miatt) pótmunkának minősítette, a díjigény összegét a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye alapján 950.000,- Ft+áfa összegben határozta meg.
- [48] Az E/24. azonosítójú munkát (homlokzati falazat szakaszos megerősítése) pótmunkának minősítette, a díjigény összegét a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye alapján 2.402.897,- Ft+áfa összegben határozta meg. Nem látta igazoltnak azt az alperesi állítást, hogy e munka ellentételezését a felek között létrejött III. számú pótmunka csomagban elszámolták volna.
- [49] Az E/32. azonosítójú munkát (4-es és 5-ös számú útnál (cím7) 10kV és 0,4 kV kábelek süllyesztése, kb. 45 folyóméter hosszban) műszaki szükségességből felmerült munkának minősítette, a díjigény összegét a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye alapján 675.000,- Ft+áfa összegben határozta meg. Nem látta igazoltnak azt az alperesi állítást, hogy e munka ellentételezését a felek között létrejött III. számú pótmunka csomagban elszámolták volna.
- [50] Az F/40. azonosítójú munkát (álmennyezeti problémákból adódó átszerelések) műszaki szükségességből felmerült munkának minősítette, a díjigény összegét a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye alapján 4.450.487,- Ft+áfa összegben határozta meg.

- [51] Az F/42. azonosítójú munkát (elektromos és bútorozási terv ütközése miatti átszerelések) műszaki szükségességből felmerült munkának minősítette, a díjigény összegét a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye alapján 2.428.000,- Ft+áfa összegben határozta meg.
- [52] A G/45. azonosítójú munkát (B3 bővítmény, cég1 által szállított röntgenberendezés telepítéséhez szükséges munkák) műszaki szükségességből felmerült munkának minősítette, a díjigény összegét a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye alapján 475.000,- Ft+áfa összegben határozta meg.
- [53] A G/51. azonosítójú munkát (statívok elhelyezése) pótmunkának minősítette, a díjigény összegét a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye és az alperes részteljesítése alapján 224.250,- Ft+áfa összegben határozta meg.
- [54] Összességében a felperes 26.297.074,- Ft+áfa pótmunkadíj megfizetésére irányuló kereseti kérelmét 14.314.343,- Ft+áfa összegben találta teljesíthetőnek, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [55] Az ítélet ellen, annak megváltoztatása és a kereset teljes egészében való elutasítása, valamint a felperes első- és másodfokú perköltségben való marasztalása iránt az alperes terjesztett elő fellebbezést.
- [56] A vállalkozói díj jogcímén előterjesztett felperesi többletköltség igénnyel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy az elsőfokú ítélet 53. pontjában rögzített tényállás megalapozatlan és téves, ellentétben áll a perben rendelkezésre álló okirati bizonyítékokkal és a szakértői vélemény 2. számú kiegészítésével, ezért az ítélet a Pp.206. § (1) bekezdésébe ütközik.
- [57] Rámutatott arra, hogy a szakvélemény 2. számú kiegészítése teljes egészében alátámasztja azt az alperesi álláspontot, hogy a beruházás elhúzódásának oka a felperes kivitelezés alatt mindvégig fennálló késedelme volt, nem tartalmaz viszont olyan megállapítást, amely szerint a késedelem az alperes magatartására vagy az alperesi érdekkörben felmerülő okra vezethető vissza.
- [58] Utalt arra, hogy az elsőfokú ítélet nem adta indokát annak, hogy miért hagyta figyelmen kívül az építésnapló bejegyzéseket, ezért az elsőfokú ítélet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 221. § (1) bekezdésébe ütközik.
- [59] Álláspontja szerint amennyiben az elsőfokú bíróság figyelembe vette volna a szakvélemény 2. számú kiegészítését és az építésnapló bejegyzéseket, úgy okszerűen nem juthatott volna arra a ténymegállapításra, hogy a késedelem okai alperesi oldalon merültek fel, és arra sem, hogy azt a felperes nem láthatta előre. Nem állapíthatta volna meg továbbá azt sem, hogy a beruházás elhúzódásának költségei az eredeti szerződéses átalány körébe nem vonhatók.
- [60] Hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság a tévesen megállapított tényállásból helytelenül jutott arra a jogi következtetésre, hogy az 1959. évi IV. törvény.389.§ (1) bekezdés, 402. § (2) bekezdés, valamint a XXXII. számú PED alapján a felperes jogosult a vállalkozói díj jogcímén előterjesztett többletköltségek megtérítésére. Ezt egyrészt az említett jogszabályhelyek illetve PED-ben meghatározott feltételek hiányával, másrészt az 1959. évi IV. törvény 4.§ (4) bekezdésének rendelkezésével indokolta.
- [61] Kifejtette, hogy e körben a kereset jogcíme is téves, mert a felperes vállalkozói díj iránti követelését nem a XXXII. számú PED, hanem a 191/2009.(IX.15.) Kormányrendelet 3. § (9) bekezdése alapján igényelhetné volna, amely alapján a felperes igénye nem megalapozott.
- [62] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a vállalkozói díj iránti követelés összecszerúságának megállapítása körében aggálytalannak fogadta el a közjegyzői eljárásban beszerzett szakértői véleményt. Hivatkozott arra, hogy a szakvélemény alapján az alperes a követelés összecszerúságát is vitatta, mert a szakvélemény egyetlen felperesi tétel vonatkozásában sem

felel meg a 31/2008.(XII.31.) IRM rendelet 10. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában foglaltaknak, valamennyi többletköltség vonatkozásában összefoglaló jelleggel nyilvánít véleményt a költségek megalapozottságáról, azonban a szakvéleményből nem derül ki az egyes tételek vizsgálatának módszere és a szakvéleményhez az alapul szolgáló dokumentációt sem mellékelte a szakértő. A BH. 2005.147. számú döntés alapján hivatkozott arra, hogy a szakvélemény helyessége ellenőrizhetőségének megkövetelése a bíróság feladata, ezt az elsőfokú bíróság elmulasztotta, ezért a szakvéleménnyel azonos összegben marasztaló ítélet megalapozatlan és az ügy érdemére kihatóan jogszabálysértő.

- [63] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem adott helyt az alperes új szakértő kirendelésére vonatkozó indítványának, ugyanakkor ezt ítéletében meg sem indokolta. Megítélése szerint a szakvélemény nem tekinthető a fenti okokon túl sem aggálytalannak, az a perbeli bizonyítékokkal is ellentétben áll, ezért az új szakértő kirendelésére vonatkozó indítványát továbbra is fenntartotta.
- [64] Sérelmezte továbbá, hogy az elsőfokú bíróság az alvállalkozói többletköltség kapcsán nem követelte meg annak igazolását a felperestől, hogy az alvállalkozó felé a perben igényelt 116.954.290 forint + ÁFA díjat megfizette, ezért az ítéletnek erre vonatkozó rendelkezését a felek jogviszonyára irányadó 2003. évi CXXIX törvény (Kbt.) 305. § (3) bekezdése alapján is jogszabálysértőnek tartotta.
- [65] Az elsőfokú eljárás szabályainak, így az 1952. évi III. törvény 2.§ (1) bekezdésének, 182. § (3) bekezdésének, 205. § (1) bekezdésének, 221. § (1) bekezdésének megsértése miatt felvetette az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének lehetőségét.
- [66] A pótmunka díj iránti kereseti kérelemmel kapcsolatban szintén a szakértői vélemény megalapozatlanságára hivatkozott, e körben a szakvélemény kiegészítésre tett részletes észrevételeit változatlanul fenntartotta, rögzítve, hogy nem állapítható meg, hogy a szakértő mennyiségi felmérés hiányában pontosan milyen módszerrel, milyen mennyiségi és egyéb adatok alapján, milyen számítással határozta meg a felperes pótmunka iránti igényének összezszerűségét.
- [67] Hivatkozott arra, hogy a szerződés pótmunka forgalmára vonatkozó 1.4. pontja alapján kellett volna figyelembe venni a felperes teljesítését és az arra alapított pótmunka igényét. Ennek vizsgálatára a szakértő sem a pert megelőzően, sem pedig a perben nem volt hajlandó, így a tényállás ebben a tekintetben felderítetlen, amely szintén az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolja.
- [68] Továbbra is állította, hogy a felperest az e jogcímen az alperes által már kifizetett összegben felül további pótmunkadíj nem illeti meg.
- [69] A Szegedi Ítéltábla 1/2006.(XI.30.) Kollégiumi ajánlásával kapcsolatban rámutatott arra, hogy ez az ajánlás a többletmunka költség vonzatának elbírálására irányul, a felperes követelésének jogcíme pedig pótmunka volt, ezért álláspontja szerint ebben a tekintetben az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett a kereseten.
- [70] Rámutatott arra is, hogy a kollégiumi ajánlás szerint csak kivételes esetben kerülhet sor a többletmunka költségének megrendelőre terhelésére, akkor, ha a munka természetére, nagyságrendjére az átalány díjhoz viszonyított költségvonzatára figyelemmel a kivitelező kellő gondosság mellett azzal nem számolhatott. Utalt arra, hogy az alperes mintegy 10 milliárd forintot fizetett ki a felperesnek, ilyen átalánydíj mellett a felperesnek számolnia kellett volna a kalkulálthoz képest 14 millió forinttal nagyobb ráfordításra.
- [71] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségben való marasztalását kérte. A vállalkozói díj jogcímen igényelt többletköltségek körében kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helyes következtetésre jutott

mind a vállalkozói díj érvényesíthetőségét, mind a felperesi késedelemre való alperesi hivatkozás bizonyítatlanságát illetően.

- [72] Kifejtette, hogy a felperes vállalkozói díj igénye a XXXII. számú PED alapján fennáll, az alperesi hivatkozással szemben a Kormányrendelet 3.§ (9) bekezdése a felperes igényérvényesítését nem zárja ki.
- [73] Állította, hogy a felek közötti vállalkozási szerződés teljesítésében a felperes oldalán nem volt késedelem. Álláspontja szerint a szerződésmódosításokban rögzített tények kizárták annak bizonyítását, hogy a felperesnek betudható késedelem állt volna fenn, a módosítások jogi hatálya folytán e körben nem volt szükség további bizonyítékok értékelésére.
- [74] Rögzítette, hogy a kivitelezés időbeli elhúzódását a felperes soha nem vitatta, csak arra hivatkozott, hogy ennek nem a felperes magatartása volt az oka. Az építési naplóban rögzítettek csupán a kivitelezés időbeli elhúzódásának tényét igazolják, azokból azonban a felperes által okozott késedelemre nem lehet következtetni.
- [75] Hivatkozott arra a szakértői állaspontra, hogy a megváltoztatott határidők mellett nem lehet megállapítani a felperes állítólagos késedelemes teljesítését, ezért az alperes védekezése e körben megalapozatlan.
- [76] Megítélése szerint a szakvélemény minden jogszabályi követelménynek megfelelt. Utalt arra, hogy az alperes a szakértői bizonyításban részt vett, a felek megállapodása alapján a teljes, szakértő részére átadott, a szakértői vizsgálat alapjául szolgáló dokumentációt részére a felperes megküldte.
- [77] Megalapozatlannak találta a fellebbezésnek a Kbt.305.§ (3) bekezdésére hivatkozását utalva arra, hogy az a jelen perben nem alkalmazható.
- [78] A pótmunkadíj jogcímén érvényesített kereseti kérelemnek részben helyt adó ítélettel szembeni fellebbezés kapcsán kifejtette, hogy a pótmunkák részletes magyarázatát nem a szakértői vélemény 2., hanem 3. számú melléklete tartalmazta. Vitatta, hogy a szakértői eljárás során az alperesnek ne lett volna lehetősége álláspontja kifejtésére, illetve okiratok becsatolására.
- [79] Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság nem többletmunka, hanem a keresetben előterjesztett pótmunka igényt bírálta el. Az 1959. évi IV. törvény 403. § (4) bekezdése a pótmunka fogalmát nem definiálta, ezeket a munkákat az EBH. 2000.201. számú döntés egyértelműen pótmunkaként kezelte, amiként a Kormányrendelet 3.§ (9) bekezdése is. Az ítéltáblai ajánlás a műszaki szükségességből felmerült munkákat a többletmunka és a pótmunka köréhez képest egy további, önálló kategóriaként értékelte, annak díjazását a kivitelezői oldalon fennálló előre láthatóságától függően látta lehetségesnek.
- [80] Az elsőfokú bíróság két alapon ítélte meg pótmunka igényt, egyrészt a C-11, C-36, G51, munkatételek körében új munka eredmény megvalósítása alapján, másrészt az ajánlás alkalmazásával az eredeti eredmény megvalósításához szükséges olyan munkák alapján, amelyek a felperes számára nem voltak előre láthatók (C-28, E-24, E-32, F-40, F42, G-45 számú tételek). Vitatta, hogy az elsőfokú bíróság a keresetén túlterjeszkedett volna.
- [81] Kifejtette, hogy a felek közötti szerződés alperes által felhívott 1.4. pontja semmilyen speciális rendelkezést nem tartalmaz a felek részéről a pótmunka definícióját illetően azon kívül, hogy a pótmunka megrendelésének írásban kell megtörténnie. Előadta, hogy a pótmunkák elrendelésére kivétel nélkül írásban került sor, a teljesítés megtörtént, illetve, hogy a kormányrendelet értelmében az alakísági kikötés megsértése esetén is jár a díjazás.
- [82] A fellebbezés részben megalapozott.

- [83] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a felek másodfokú eljárásban tett nyilatkozatai és a másodfokú eljárásban becsatolt okirati bizonyítékok alapján az alábbiakkal egészíti ki, illetve pontosítja:
- [84] A felperes a C/11 azonosítójú munka 2012. október 17-ei megrendelését követően 2013. február 6. napján kelt levelében tájékoztatta az alperest a tábla legyártásának és felállításának költségeiről 1.128.000 forint összegben.
- [85] Az alperes beruházási főmérnöke, név9 2014. december 22-én megküldte a felperesnek a függőben lévő pótmunkák tárgyában a beruházó és a műszaki ellenőr álláspontját „Kiegészítő táblázat II.” és „függőben lévő pótmunka összesítő munkalap” formájában (F/7).
- [86] A munkalap a C/11. azonosítójú munka tekintetében rögzítette, hogy „Az információs táblának a projekt kezdéskor azonnal történő kihelyezését a Támogatási Szerződés előírja. A munkaterület átadást követően az e tevékenységek elszámolását lehetővé tevő „nyilvánosság biztosítása” c. projektem közbeszerzési kiírása és vállalkozó kiválasztása még nem történt meg, így a tábla kihelyezését Vállalkozóval el kellett végeztetni. Vállalkozó részéről a benyújtott követelés indokolt, az időközben név10 pályázati keret terhére elszámolásra került”.
- [87] A C/28 azonosítójú munka tekintetében a 2013. május 3-án megtartott helyszíni szemlét követően a 2013. május 10-én kelt levelében a cég2 a felperes felé rögzítette, hogy a kérdéses vezetékszakaszból több mint 30 éves, a távfűtési vezeték vasbeton védőcsatornába fektetett, nem közúti terhelésre méretezett fedlapokkal fedett, ez a vezetékrész a kiváltást tartalmazó kiviteli terv tervezési határain kívül található, erre a területre tereprendezés, úttervezés szempontjából távfűtési, közműegyeztetés nem történt. Amennyiben a tereprendezés és a felszíni funkcióváltás érinti az évtizedek óta folyamatosan üzemelő távfűtési vezetékszaksaszt, akkor kiviteli terv készítése szükséges (F/10).
- [88] Ezt követően az alperes elkészítette a módosított kiviteli terveket. A vezeték kiváltásának kivitelezését és költségeit a cég3 vállalta. A 2013 június 20-án megtartott kooperáció során az alperes a felperestől rendelte meg a vezeték kiváltás földmunkájának elvégzését (F/13, F/14).
- [89] A felperes a megrendelt földmunkákat elkészítette, 4.500.000 forintos vállalkozói díjigényének részletezését és összegzését az alperes részére megküldte.
- [90] A 2014. december 18. napján kelt „függőben lévő pótmunka összesítő munkalap” a C/28 azonosítójú munka tekintetében a beruházó véleményeként egyebek mellett azt rögzítette, hogy „cég4. a hőtvízvezeték mélyépítési járulékos munkáira és földmunkáira vonatkozóan készített költségvetésének összege bruttó 4.500.000 forint. A fenti bejegyzések és megállapodások értelmében a vállalkozói pótmunka igény indokolt. Ezen költség a név10 pályázat terhére, pótmunkaként történő elszámolása tartalékkeret fedezet hiányában nem történhetett meg.”
- [91] A C/36 azonosítójú munka körében a beruházó álláspontját tükröző 2014. december 18. napján kelt „függőben lévő pótmunka összesítő munkalap” azt rögzítette, hogy „A fenti tétel szerinti A2-B3 épület mennyezet alatti gipszkarton recepciós pult csatlakozásait a Vállalkozói közbeszerzési ajánlat nem tartalmazta. Ezen pultok a külön közbeszerzésben beszerzett belsőépítészeti tervdokumentációban kerültek kiírásra és beszerzésre. A két tervdokumentációban foglalt belmagasság és pultmagasság különbözetét az „A”, „B”, és „C” épületnél egységesen a kiviteli tervben részletesen megtervezett gipszkarton pultmagasítással kellett megoldani. Ezen megoldás szerinti kivitelezési munkákat az ajánlati költségvetésben foglaltakon felül Vállalkozó elvégezte. Az elvégzett munkára vonatkozóan Vállalkozó költségvetést készített, melynek összege nettó 950.000 forint. Ezen költség a név10 pályázat terhére, pótmunkaként történő elszámolása a tartalékkeret hiányában nem történhetett meg. A Tervező és a Műszaki Ellenőri véleménye alapján a Vállalkozó pótmunka igénye indokolt.”

- [92] Az E/24 azonosítójú munka körében a felperes 2013. október 24-én kelt levelére adott alperesi írásbeli válaszában az alperes a felperes javaslatát tervezői egyeztetést követően elfogadta (F/19, F/20, F/21). A felperes az e munkával összefüggő vállalkozói díjigényét a 2013. november 19. napján kelt költségvetésben részletezte és összegezte 2.402.897 forintban. A 2014. december 18-án készített „függőben lévő pótmunka összesítő munkalap” a felperes által igényelt 2.402.897 forint pótmunkadíjjal kapcsolatban azt rögzítette, hogy „Fenti tétel a III. számú pótmunkacsomagban elszámolásra került.”
- [93] Az E/32 azonosítójú munka tekintetében az alperes megrendelő és a felperes vállalkozó között 2014. március 31. napján létrejött, a név2 épületének átalakításával és bővítésével kapcsolatos pótmunkák elvégzése III. elnevezésű szerződés keretében megrendelt pótmunkák között a 2.a) pontban szerepelt a kábelkiváltások az 5. számú út alatt és annak környezetében, amely munkára a szerződésben kikötött díjból 5.407.809 forint vállalkozói díjat határoztak meg. (Pf.5/3.)
- [94] A 2014. december 18-án kelt „függőben lévő pótmunka összesítő munkalap” a felperes által az E/32 azonosítójú munka tekintetében igényelt 675.000 forint pótmunkadíjjal kapcsolatban azt rögzítette, hogy „Fenti tétel a III. számú pótmunkacsomagban elszámolásra került.”
- [95] Az F/40 azonosítójú munka körében a tervező 2013. szeptember 26., november 5., november 8., november 18. és november 25. napján küldte meg az álmennyezet módosítására vonatkozó rajzokat, fedvényterveket a felperesnek (F/23). A 2014. december 18-án készített „függőben lévő pótmunka összesítő munkalap” az E/40 azonosítójú munka vonatkozásában azt rögzítette, hogy „A kiviteli tervezés során az eredeti tervek alapján készítették a terveket. A kivitelezés során a feltárt nyers vasbeton szerkezetek nagyon sok helyen eltértek az eredeti (50 évvel ezelőtt készült) tervektől, és emiatt az említett gépészeti és elektromos vezetékek a tervezett nyomvonalon nem voltak vezethetők. Ez több esetben már elkészült vezetékszakaszok kiépítését követően derült ki, ami miatt bizonyos vezetékszakaszokat el kellett bontani, más esetekben az eredeti nyomvonalától eltérő nyomvonalon megkerülő vezetékekkel és többlet szerelvények beépítésével kellett a rendelkezésre álló légtérbe beférni. Ezek az eredeti épület vasbeton szerkezetének adottságából következő többletszerelések, műszakilag elkészítésük indokolt volt. A ténylegesen feltárt helyzet figyelembevételével történő csővezeték nyomvonaltervezésekre Tervező több esetben fedvényterveket is készített. Fentiekre vonatkozóan Vállalkozó tételes költségvetést készített, melynek összege:14.269.000 forint. A vállalkozói költségvetés Műszaki Ellenőr részéről történt műszaki felülvizsgálata megtörtént, a pótmunkaként történő elszámolását a Műszaki Ellenőr 11.415.200 forint összegben javasolja. Ezen költség a név10 pályázat terhére, pótmunkaként történő elszámolása tartalék keret fedezet hiányában nem történhetett meg. A vállalkozói pótmunka igény a Műszaki Ellenőr által javasolt összegben indokolt.”
- [96] Az F/42 azonosítójú munka tekintetében a felperes a 2013. október 10-ei kooperáció alkalmával kérte a belsőépítészeti tervek készítőjét, hogy az augusztusi módosított terveken tüntesse fel az eredeti tervekhez képest történt változtatásokat. Rögzítették, hogy a villamos alapszerelési munkák jelentős része már a módosított tervek átadása előtt megtörtént, megfelelőségüket ellenőrizni szükséges. A 2014. február 20-án tartott kooperáció alkalmával az alperes, a műszaki ellenőr a felperes és a tervező rögzítették, hogy 2014. február 19-én e körben egyeztetést tartottak. A felperes által igényelt pótmunkadíj összege 4.856.000 forint volt. A 2014. december 18-án kelt „függőben lévő pótmunka összesítő munkalap” e munkák tekintetében azt rögzítette, hogy „A vállalkozói költségvetés Műszaki Ellenőr részéről történő felülvizsgálata megtörtént, a pótmunkaként történő elszámolását műszaki ellenőr 3.884.800 forint összegben javasolja. Ezen költség a név10 pályázat terhére, pótmunkaként történő elszámolása tartalék keret fedezet hiányában nem történhetett meg. A Vállalkozói pótmunka igény a Műszaki Ellenőr által javasolt összegben indokolt.”

- [97] A G/45 azonosítójú munka körében a felek a telepítési feltételek tisztázása érdekében 2014. február 4-én helyszíni egyeztetést tartottak, majd a röntgengép szállítója változtatási igényeit 2014. február 6-án közölte. (F/29, F/30). A felperes a röntgenberendezéssel kapcsolatos átalakítási munkára vonatkozó 475.000 forintra vonatkozó árajánlatát 2014. február 13. napján megküldte az alperesnek (F/31), majd a felek egyeztettek és megállapodtak arról, hogy az átalakítási munkát a felperes 2014. február 21. napján végezheti el (F/32). A 2014. december 18-ai „függőben lévő pótmunkaösszesítő munkalap” a felperes vállalkozó által igényelt, illetve az alperes megrendelő által a műszaki ellenőr javaslata alapján elismert pótmunka díjat egyaránt 475.000 forintban rögzítette.
- [98] A G/51 azonosítójú munka tekintetében az alperes 2014. március 4-én kért árajánlatot a felperestől. A 2014. március 17-ei egyeztetést követően a felperes 2014. március 18-án küldte meg az alperesnek végleges ajánlatát 1.121.250 forint díjigénnyel. A felek által 2014. március 20-án tartott kooperáció során rögzítették, hogy az egyeztetés alapján a vállalkozó a munkát elvégzi. 2014. december 18-ai „függőben lévő pótmunkaösszesítő munkalap” a felperes vállalkozó által igényelt pótmunkadíjat és az alperes megrendelő által a műszaki ellenőr javaslata alapján elismert díjat egyaránt 1.121.250 forintban rögzítette.
- [99] A másodfokú eljárásban a felperes keresetét a pótmunkadíj jogcímén érvényesített igénye tekintetében 26.086.492 forintról 25.115.492 forintra, így a teljes keresetét 279.568.332 forintról 278.597332 forintra leszállította.
- [100] Az így kiegészített, egyebekben helyesen megállapított tényállás alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával részben - a felperes vállalkozói díj iránti igénye tekintetében - nem értett egyet.
- [101] A felperes az 1959. évi IV. törvény 389. § (1) és 402. § (1) bekezdése alapján vállalkozói díj iránti igényt érvényesített. Az elsőfokú bíróság e jogszabályok és a Legfelsőbb Bíróság XXXII. számú Polgári Elvi Döntésének a) pontja alapján a keresetet megalapozottnak találta. A másodfokú bíróság ezt a jogi álláspontot nem osztja.
- [102] A felek közt az 1959. évi IV. törvény 402. § (1) bekezdése szerinti építési szerződés jött létre. Ez a szerződés az 1959. évi IV. törvény 389. § (1) bekezdése szerinti vállalkozási szerződés egyik önállóan nevesített altípusa. A vállalkozási szerződés lényege, hogy a vállalkozó munkával elérhető eredmény létrehozására vállal kötelezettséget, építési szerződés esetében ez a munka építési-szerelési munka. Az építési szerződés tehát eredménykötelem, a vállalkozó a szerződésben meghatározott eredmény létrehozására köteles, a vállalkozói díj az eredményért fizetett ellenérték.
- [103] A felek a szerződésben meghatározták a megvalósítandó eredményt és az azért fizetendő átalánydíjat.
- [104] XXXII. számú PED a) pontja azt az esetet rendezi, amikor a vállalkozó olyan szolgáltatást nyújt, amelyre a felek kifejezetten nem állapodtak meg. Ebben az esetben kell a bíróságnak azt vizsgálni, hogy a szerződés erre a szolgáltatásra kiterjed-e, és ha igen, a díj meghatározásánál erre a szolgáltatásra a felek tekintettel voltak-e.
- [105] A vállalkozási szerződés eredménykötelmet keletkeztet. A felperes a szerződésben meghatározott eredményt hozta létre, a teljesítési határidő módosítása az eredeti szerződéses szolgáltatást nem módosította, csak azt eredményezte, hogy a felperes a szolgáltatását később és állítása szerint magasabb költséggel nyújtotta. Erre figyelemmel a XXXII. számú PED a) pontja a perben nem alkalmazható.
- [106] Az 1959. évi IV. törvény 198. § (1) bekezdése szerint a szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére, ebből következően a szerződésben ki nem kötött szolgáltatás követelésére, illetve teljesítésére nem keletkezik jogosultság, illetve kötelezettség.

- [107] A 191/2009.(IX.15.) Korm. rendelet 3. § (9) bekezdése értelmében a kivitelező – az erre vonatkozó külön megállapodásban foglaltak szerint – a műszaki szükségesség vagy a rendeltetészerű és biztonságos használat miatt szükséges pótmunkát köteles elvégezni. Ha a felek átalánydíjban állapodtak meg, akkor a kikötött díjon felül csak a pótmunka ellenértéke számolható el.
- [108] Átalánydíjas építési szerződés esetében a kikötött díjon felül csak a pótmunkák ellenértéke számolható el (BH.2011.13.)
- [109] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a fentiek alapján a felperes által vállalkozói díj jogcímén igényelt, a kivitelezési határidő elhúzódásából eredő többletköltség érvényesítésére vonatkozó igénye nem megalapozott, a felperes a szerződésben kikötött szolgáltatást nyújtotta, az alperes a szerződésben kikötött díjat megfizette. A másodfokú bíróság nem vizsgálta, hogy a felperest más jogcímen megilleti-e a követelt összeg, figyelemmel arra, hogy a felperes a per során többször hangsúlyozta, hogy vállalkozói díjigényt érvényesít, követelését a kereset szerinti jogalapon jogcímen kéri elbírálni. (12. számú tárgyalási jegyzőkönyv, 17. számú előkészítő irat, 31. számú előkészítő irat)
- [110] Az 1959. évi IV. törvény a pótmunka fogalmát nem határozta meg. A másodfokú bíróság a pótmunkák fogalma körében az EBH.2000.201. számú elvi döntésben és a 191/2009. (IX.15.) Korm. 2. § f) pontjában meghatározottakat tekintette irányadónak, figyelemmel volt továbbá a felek szerződésének 1.4. pontjára is.
- [111] Az EBH.2000.201. számú elvi bírósági határozat értelmében pótmunka az utólag megrendelt, a tervmódosítás folytán felmerült, illetőleg a műszaki szükségességből elvégzett munka, a többletmunka pedig a tervben szereplő, de a költségvetésből hiányzó munka.
- [112] A 191/2009. (IX.15.) Korm. 2. § f) pontja szerint e rendelet alkalmazásában pótmunka: a szerződés alapját képező dokumentációban nem szereplő külön megrendelt munkatétel (munkatöbblet).
- [113] A régi Ptk. 217. § (2) bekezdése alapján a felek által kikötött alak csak akkor feltétele a szerződés érvénytelenségének, ha kifejezetten ebben állapodtak meg, jelen esetben a teljesítésnek vagy egy részének elfogadásával a szerződés akkor is érvényessé vált, ha az alakiságot mellőzték.
- [114] A fenti jogszabályhelyre tekintettel a felek szerződésének 1.4. pontjában rögzített írásbeli pótmunka megrendelés esetleges elmaradása a felperes pótmunkadíj iránti igényét nem tette megalapozatlanná abban az esetben, ha az alperes a megrendelt pótmunka teljesítését elfogadta.
- [115] Mindezek szem előtt tartásával a másodfokú eljárásban vitatott pótmunka tételek tekintetében a másodfokú bíróság a következőket állapította meg:
- [116] A másodfokú eljárásban csatolt okiratok, különösen az alperes álláspontját rögzítő 2014. december 18-án kelt „függőben lévő pótmunka összesítő munkalap” (F/7) valamennyi, a másodfokú eljárásban vitatott munkatétel tekintetében igazolja a munkák megrendelését, pótmunkának minősítését, azok felperes általi teljesítését, valamint a kereset leszállítására tekintettel annak összepszerúségét is, ezért a másodfokú bíróság a csatolt okirati bizonyítékokra figyelemmel a további szakértői bizonyítást szükségtelennek tartotta.
- [117] A C/11 munka tekintetében az F/7 alatti munkalap az alperes álláspontjaként azt rögzítette, hogy a felperes által igényelt 1.128.000 forint munkadíj elszámolásra került, ami azt jelenti, hogy a felperes által igényelt díjat az alperes összepszerúségében nem vitatta, csak annak kiegyenlítésére hivatkozott. A felperes az alperes teljesítését csak részben ismerte el, és az elismert részt teljesítést meghaladóan igényelt pótmunkadíjat érvényesítette a perben. A felperes igényével szemben a perben az alperes az összegében nem vitatott teljes pótmunkadíj

kifizetését nem bizonyította, ezért a másodfokú bíróság a C/11 munkatétel tekintetében az elsőfokú bíróság ítéleti döntését helybenhagyta.

- [118] A C/28 számú munka tekintetében az F/7 munkalap szerint az alperes 4.500.000 forint összegben a felperes díjigényét elismerte. Az elsőfokú eljárásban a felperes nem vitatta az alperes 2.250.000 forintos részteljesítését, ezért az ezt meghaladó ugyancsak 2.250.000 forintos díj igény tekintetében helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes keresete megalapozott.
- [119] A C/36 számú munka tekintetében az F/7 munkalap szerint az alperes a díjigényt a felperes által kért összegben a felperes által elvégzett pótmunka alapján indokoltnak tartotta, annak kiegyenlítése azonban részéről nem történt meg, ezért az ilyen módon igazolt pótmunkadíj igényt ugyancsak megalapozott.
- [120] Az E/24 jelű munkával összefüggésben az alperes eredeti perbeli védekezésében és az F/7 alatt csatolt munkalap szerint nem vitatta a munka megrendelését, annak pótmunka jellegét és a felperes által igényelt díj összezszerűségét sem, csak a pótmunkadíj igény elszámolására hivatkozott.
- [121] Az E/32 számú pótmunkával összefüggésben az alperes az elvégzett munkának a III. számú pótmunkacsomagban való elszámolására hivatkozott. E körben a másodfokú bíróság bizonyítási kötelezettségre vonatkozó kioktatását követően okirati bizonyítékot csatolt, amely szerint az alperes a felperes részére 5.407.809 forintot megfizetett, amelynek része volt az e tétel keretében igényelt 675.000 forintos pótmunkadíj is.
- [122] A felperes a becsatolt okirati bizonyítékokkal szemben vitatta, hogy az általa igényelt összeg kiegyenlítése megtörtént volna, a felperes a perben ezt követően további bizonyítékot nem szolgáltatott arra vonatkozóan, hogy az általa a felperesnek megfizetett 5.407.809 forint az E/32 számú munka pótmunka díját is magába foglalta volna.
- [123] Az alperes a másodfokú eljárásban hivatkozott arra is, hogy az igényelt díj összegének érvényesítését a felek vállalkozási szerződésének 3.5. pontja kizárta, azonban a felperes által a másodfokú eljárásban becsatolt F/7. számú függőben lévő pótmunkaösszesítő munkalap e tétel vonatkozásában csak a díjigény kifizetésére hivatkozott, nem vitatta a pótmunka megrendelését, a munka pótmunka jellegét, illetve az igényelt díj összezszerűségét sem, ami azt jelenti az 1959. évi IV. törvény 217. § (2) bekezdése alapján, hogy az alperes a munka megrendelését, pótmunka jellegét és ellenértékét elismerte és kifizethetőnek tartotta.
- [124] Az F/40 számú munka körében a felperes által F/7. alatt csatolt munkalap szerint az alperes az igényelt 14.269.000 forintos pótmunkadíjjal szemben 11.415.200 forint tekintetében látta megalapozottnak a díjigényt. A felperes által ebben a körben a perben érvényesített igény összesen 8.450.487 forint volt, amelyből az elsőfokú eljárásban a felperes által elismerten az alperes 4.000.000 forintot megfizetett. A felperes tehát a műszaki ellenőr által javasoltnál és az alperes által elismertnél alacsonyabb összegben érvényesített pótmunkadíjat. Az alperes a másodfokú eljárásban előadta, hogy vitatja, hogy a fedvénytervek módosultak volna, illetőleg előadta, hogy e körben a felperes megalapozott igényét kifizette, amit nem fizetett ki, az nem volt szakszerű kivitelezés, erre vonatkozó tényállítását a perben azonban az alperes nem bizonyította.
- [125] Az F/42 számú munkával összefüggésben a felperes által a periratokhoz csatolt F/7 számú munkalap a felperes vállalkozói díjigényét 4.856.000 forintban, az alperes által ebből teljesítettként elismert összeget 3.884.800 forintban rögzítette a műszaki ellenőr javaslata alapján. A felperes által igényelt és a műszaki ellenőr által javasolt összeg közötti különbségre a felperes a keresetét a másodfokú eljárásban leszállította, a leszállított díjigény megalapozottságát az F/7 alatt csatolt okirati bizonyítékkal alátámasztotta.

- [126] A G/45 számú és a G/51 számú munkák tekintetében a felperes a másodfokú eljárásban becsatolt F/7 munkalap adataival igazolta, hogy a pótmunkadíj igényét az alperes a műszaki ellenőr javaslata alapján a felperes által érvényesített díjigénnyel azonos összegben fogadta el, ami azt jelenti, hogy az alperes sem a pótmunkák megrendelését, sem a pótmunkák minősítését, sem pedig az ezen a címen érvényesített díjigény összecszerűségét nem vitatta.
- [127] Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság a pótmunka címen érvényesített leszállított kereseti követelést az elsőfokú ítéletnek megfelelően megalapozottnak találta.
- [128] A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a vállalkozói díj iránti kereset tekintetében részben megváltoztatta, abban a részben a keresetet elutasította, míg a pótmunkadíj iránti igény tekintetében a leszállított kereseti kérelemre vonatkozó elsőfokú ítéleti döntést helybenhagyta a Pp.253. § (2) bekezdése alapján.
- [129] Az alperes fellebbezése részben vezetett eredményre. A 279.568.332 forintos pertárgyértékre tekintettel az elsőfokú eljárásban a felperes 5 %-ban, az alperes 95 %-ban lett pernyertes. Az 1952. évi III. törvény 81. § (1) bekezdése alapján ezért az alperes a felperes által előlegezett elsőfokú eljárási illetékből 75.000 forint illeték, továbbá a felmerült szakértői díjból 27.065 forint szakértői díj viselésére köteles. A perben az alperes 496.300 forint szakértői díjat előlegezett, amelyből 27.065 forint viselésére köteles, így 469.235 forint szakértői díjat a felperes köteles az alperes részére megfizetni. A nagyobb részben pernyertes felperes az alperes javára 4.496.110 forint jogtanácsosi munkadíj megfizetésére köteles a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján A nagyobb részben való pervesztességére tekintettel így a felperes összesen 4.890.347 forint elsőfokú perköltség viselésére köteles.
- [130] A másodfokú eljárás pertárgyértéke 267.796.183 forint volt, amelyre figyelemmel a másodfokú eljárásban a felperes 5 %-ban, az alperes 95 %-ban lett pernyertes. A Pp.81. § (1) bekezdése alapján így az alperes fellebbezése folytán feljegyzett 2.500.000 forint illetékből ezért a felperes 2.375.000, az alperes 125.000 forint illeték viselésére köteles figyelemmel arra, hogy a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 117/C. § (1) bekezdése, valamint a 2021. évi XXVI. törvény 2021. augusztus 1-től hatályos 2. §-a értelmében az alperes költségvetési szervi jogállása megszűnt, amelyre tekintettel megszűnt az Itv 5. §-a szerinti teljes személyes illetékmentessége is. Ugyancsak az 1952. évi III. törvény 81. § (1) bekezdése, valamint a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdése alapján köteles a felperes a nagyobb részben pernyertes alperes javára 2.195.080 forint másodfokú eljárásban felmerült jogtanácsosi munkadíjból álló perköltség megfizetésére.

Pécs, 2021. november 11.

Dr. Zóka Ferenc s.k. a tanács elnöke, Dr. Hrubai Adrienn s.k. előadó bíró, Dr. Kovács János s.k. bíró